

bőrscizma, egy posztónadrág, egy díszes dolmány és egy posztósüveg. Övemen szablya, kés, erszények, kupa lóg. Így nézhetett ki egy darabontja Jurisicsnak. Hogy mit is jelent a német eredetű szó, hogy darabont? Elsősorban városi gyalogos katonát a XVI–XVII. században. Akik Kőszeg belső rendjét vigyázták, fegyveres szolgálatot láttak el, a képviselőházakban teremőrként voltak jelen.

A hagyományörzés több, mint a történelem szeretete miatti viseletbe öltözés és a régimúltat idéző rendezvényeken való szereplés. Ez nem csak egy hobbi, hanem egy életérzés a számomra. Megélni a kor szellemiségét, úgy viselkedni, öltözni a történelmi fesztiválok idejére, ahogy elődeink tették, egy izgalmas időutazás és egy korhű kép a ma emberének. Egy fontos üzenet: lassítsunk rohanó világunkon és tekintsünk néha vissza, hogy megérthessük és értékeljük a jelenet.

Egyben kérdéseket is felvet. Vajon milyen lehetett mindez valójában? Milyen lehetett, amikor a csata nem baráti ölelésekkel ért véget és a muskéták valódi puszkagolyókkal halált hoztak az ellenségre? A rossz emlékek őrzése is a feladata egy hagyományörzőnek, hogy a jelenkor igazán megértsse, milyen jó időket élünk. Tehát tanító szerepe is van ennek a foglalatosságnak. A tanításnak jut talán az egyik legfontosabb szerep a régi értékek megőrzésében.

Van egy hely a városban, ahol 1677 óta a hagyományok ápolásának és szeretetének szellemében folyik az oktatás. Ez a hely a Jurisics Miklós Gimnázium, szeretett iskolám, amely méltó ápolója a hős kapitány emlékének. Ha nem halványul a fénye ezeknek az eszméknek, ha az iskola diákjai ilyen értékrendet képviselnek majd az itt töltött évek hatására, akkor biztosított az, hogy Jurisics és a többi hozzá hasonló hős a magyar emberek szívében örökké él. Mert „*Amelyik nép elfelejti múltját, annak nincs jövője.*”

Köszönöm a figyelmet!

Weidl Márk

A „magyar Livius”, Istvánffy Miklós

A magyar történelem egy olyan kimagasló, ámde kissé elfeledett alakjáról szeretnék megemlékezni, akiről a politikus költő és hadvezér Zrínyi Miklós így írt *Az török áfium ellen való orvosság* című művének bevezető soraiban:

*„Szép és dicsőséges dolog a hazáért meghalni...
Még szebb a hazáért élni.”*

Volt, kinek hősi halál jutott osztályrészül, neki a hősi élet, egy elkészült krónika, mely révén az utókor pontosan értesülhet a XVI. század sok fontos eseményéről.

Az Istvánffy család a kiemelkedő tudású és műveltségű nemesi familiák sorába tartozott. Apja, Istvánffy Pál is a páduai egyetemen tanult latin és görög nyelvet, jogot és természettudományokat. Kiválóan verselt, lelkesedett Bonfiniért, és Janus Pannoniusért is. Ő alakította magyar nyelvű széphistóriává Voltér és Grizeldisz történetét.¹

¹ <https://tti.btk.mta.hu/esemenyek/konferencia/2057-istvanffy-konferencia-a-tortenettudomanyi-intezetben.html>

1532-ben török fogságba esett, és csak nagy összegű váltságdíjjal tudta megváltani szabadságát. Szolgálatáért Szapolyai János birtokokat adományozott számára, melyeket az előrenyomuló török hódítás miatt azonban kénytelen volt veszni hagyni.

Ezt követően Ferdinánd király szolgálatába állt, elsőként Szigetvár prefektusaként bizonyította rátermettségét és hűségét, majd fontos pozíciókat töltött be. Gyermekai közül két fiút ismerünk részletesebben, egyikük, Pál IV. Zrínyi Miklós oldalán halt hősi halált Sziget 1566-os ostromakor, a másik pedig Miklós, a „*magyar Livius*”-ként ismertté vált történetíró.

Istvánffy Miklós 1538. december 8-án született a Baranya megyei Kisasszonyfalván, mai nevén Kisasszonyfán. Miután a vár Török Bálint 1541-ben történt török fogságba esését követően visszazárlta a királyra, apja a vár és város prefektusaként tevékenykedett. 1543-ban a család birtokait elvesztette, ezért Szigetvárra költöztek.

A kor szokása szerint a nemesi ifjút apróiskolába küldték más uraságokhoz, hogy ott tanulja meg a katonáskodás alapjait, szoktassák a rendre, fegyelemre. Kilencévesen Istvánffy Miklós Várady Pál esztergomi érsek apródja lett. 1548-ban, 10 éves korában Oláh Miklós egri püspök udvarába került.

Zsámboki János, széles látókörű, kiváló diplomata, tudós felismerte a fiatal ember kiváló szellemi képességeit, és támogatta, hogy öt éven keresztül a világhírű páduai egyetemen folytathassa tanulmányait. Rövid ideig Bolognában, Velencében is tanult.

1557-ben tért vissza Magyarországra, két évig katonáskodott IV. Zrínyi Miklós vezetése alatt, többször megfordult Szigetváron is.

1559-ben Oláh Miklós esztergomi érsek titkára, majd a királyi kancellária jegyzője lett, később királyi tanácsos vált belőle. Bárói rangra emelték, 1581-ben pedig alnádor lett. Feltétlen híve a Habsburg-uralkodóháznak, az ország egységét is csak Habsburg-uralom alatt tudta elképzelni, olyannyira, hogy például Bocskai Istvánt árulónak tartotta.

Magyarország török alóli felszabadulását Európa közös érdekének vallotta, és azt csak a spanyol király, a Habsburg császár és a római pápa közös együttműködésével tartotta elképzelhetőnek.

1566 mérföldkő volt mind az ország, mind pedig Istvánffy Miklós életében. Elveszett Sziget, meghalt Szulejmán szultán, és a szigeti vértanúk, köztük Miklós bátyja, akik példát mutattak hűségéből, hősiességéből.

1568-ban feleségül vette Both Erzsébetet, a két évvel korábban elhunyt szigeti kapitány, Stancsics Horváth Márk özvegyét. A házasságból egy fiuk és három lányuk született.

Időközben Istvánffy Miklós egyre fontosabb szerepet játszott a politikában és a közéletben. Megbízásokat teljesített Itáliában, Ausztriában, a Török Birodalomban, Csehországban, Horvátországban, Erdélyben, Lengyelországban, a Német Birodalomban. Rudolf császár, az új uralkodó királyi tanácsosi méltósággal és bárói ranggal jutalmazta munkásságát.

Politikai pályája 1602-ben, felesége halálával megtört.

Pályafutása kezdetén latin alkalmi verseket írt. Ezek mély vallásosságát tükrözik. Készített néhány értekezést a reformációról és a magyar királyi pecsétről. Elkészítette Forgách Ferenc és Zermegh János életrajzát.

*Istvánffy Miklós,
Martino Rota rézmetszete*

Dicsőítő költeményt írt Tinódiról, a szigetvári hős Zrínyi Miklósról, Thury György várkapitányról, és többször is megemlékezett Balassi Bálintról.

Az ókori történetíró, Titus Livius stílusában, gazdag költői képekkel díszített gyönyörű stílusú írásmódja miatt nevezik a „*magyar Livius*”-nak.

Legjelentősebb műve a *Pannoni Historiarum de rebus Ungaricis libri XXXIV. (Magyarok dolgairól írt história)*, amelyet Pázmány Péter buzdítására öntött végleges formába. A mű azért különleges, mert Istvánffy 1590-ben onnan folytatta a magyar történelem leírását, ahol Bonfini, Mátyás király történetírója 1490-ben befejezte.

Tekintettel magas hivatali állására, kapcsolataira, a történelemben való részvételére, nemcsak, hogy tényszerűen írja le az eseményeket, de feltárja azok hátterét is. Ékes latin nyelvezete is bizonyítja magas tudását.

Művének első felében korábbi forrásokra támaszkodik, de saját korát szemtanúként, aktív résztvevőként írja le. Szigetvár 1556-os és 1566-os ostromáról, a végvári harcokról is részletes leírást ad, és mivel helyszíni ismeretekkel is rendelkezett, ez az egyik legmegbízhatóbb forrás az utókor számára. Visszautalva a bevezető idézetre, a politikus, költő és hadvezér Zrínyi Miklós is legfontosabb forrásként használta művét a *Szigeti veszedelem* megírásakor.

1608-ban szélütés érte, többé nem tudott tisztán beszélni, jobb keze állandóan remegett. Élete hátralévő részét a család vinicai kastélyában élte le. Nagy történeti munkájának utolsó négy kötetéhez már csak anyagokat gyűjtött, vázlatokat diktált.

1615. április 1-jén halt meg, a horvátországi Vinicán temették el. Könyvtárát a jezsuitákra hagyta, történeti munkáját pedig Pázmány Péterre, aki 1622-ben Kölnben ki is nyomtattatta a 34 kötetes művet.²

Napjainkban sok tér, utca, intézmény viseli az író nevét. Szigetváron születésének 430. évfordulóján a várban állítottak egy mellszobrot tiszteletére, mely Kárpáti Anna szobrászművész alkotása.³

Iskolánk, a szigetvári Istvánffy Miklós Általános Iskola, a költő halálának 400. évfordulója alkalmából rendezvénysorozatot szervezett. Mi diákok irodalmi és rajzpályázaton mérhettük össze tehetségünket. A programok zárónapján az Istvánffy-utódok is ellátogattak hozzánk. Leszármazottja, dr. Istvánffy Miklós nemcsak orvos, hanem Fertőszentmiklós díszpolgára is. A költő halálának 400. évfordulóján nemcsak Szigetvárra, hanem a vinicai kastélyhoz is ellátogattak koszorúzni. A családi ereklyéket féltve őrzik.⁴

Istvánffy egy részekre szakadt országban, olyan korban élt, amelyben az emberek közül sokan napról napra változtatták hovatartozásukat, gondolkodásukat, nézeteiket. Ő maga viszont kitartott a mellett az eszme mellett, melyben hitt. Minden képességével és tudásával harcolt érte, így állt helyt a haza védelmében. Ha mi is hiszünk valamiben és harcolunk érte, elérhetjük kitűzött céljainkat és megváltoztathatjuk a jövőt saját magunk, mások és gyermekeink számára.

(A szigetvári Istvánffy Miklós Általános Iskola tanulójának munkája. Felkészítői: Benes Julianna történelemtanár és Salamon Ferenc, a Szigetvári Várbaráti Kör tagja.)

Kovács Tímea

2 Molnár Imre: Molnár Imre válogatott írásai. Szigetvári Várbaráti Kör, Szigetvár, 2009.

3 A 2. sz. Általános Iskola fennállásának 20. évfordulójára. Szigetvár, 1997.

4 https://www.kisalfold.hu/soproni_hirek/istvanffy-csalad-szigetvaron_koszoruztak_a_fertoszentmiklosi_leszarmazottak_-_foto/2423634/